

UPORABA ŠTUDIJE PRIMERA PRI POUKU V SREDNJI STROKOVNI ŠOLI

Using a Case Study in Vocational Secondary School Class

ODLOČITEV ZA UPORABO ŠTUDIJE PRIMERA

Učitelj mora kot strokovnjak na svojem področju v pripravi na pouk predvideti, katere učne oblike in učne metode bo uporabil. Pri izbiri učne oblike je to razmeroma preprosto, saj ima na izbiro individualno ali skupinsko obliko, ki se lahko izvaja v dvojicah ali skupini. Pri izbiri učne metode pa je pomembno upoštevati, da se dijaki razlikujejo med sabo in da je lahko posamezna učna metoda učinkovita v določenih skupinah, medtem ko se bo pri drugih izkazala kot neuporabna. V prispevku se bomo zato osredotočili na učne metode.

Pri izbiri učne metode je pomembno upoštevati, da se dijaki razlikujejo med sabo in da je lahko posamezna učna metoda učinkovita v določenih skupinah, medtem ko se bo pri drugih izkazala kot neuporabna. Posebno inovativen je treba biti pri poučevanju dijakov na strokovnih šolah. Izkušnje praktikov kažejo, da se dijakom gimnazij stopnja koncentracije ne bo zelo znižala, četudi bomo uporabili tradicionalne metode poučevanja, kot je metoda razlage, pri kateri je učitelj prenašalec znanja, ki na klasičen način s pisanjem na tablo predstavi učno vsebino, učenci pa so pasivni poslušalci. Seveda zagovarjamo, da je v določenih primerih to še vedno najbolj uporabna metoda, pod pogojem, da vključuje tudi vprašanja in miselne dejavnosti oz. dialog, ki spodbuja k razmišljanju ...

Pri poučevanju strokovnih predmetov pa je po mojih izkušnjah s takšnim načinom poučevanja dijake strokovnih šol zelo težko motivirati. Frontalni pouk s tradicionalno metodo razlage brez aktivnega motiviranja dijakov za sodelovanje pri pouku zmanjša njihovo pozornost, zato se nemalokrat zatečejo k iskanju lastnih sprožilcev zadovoljstva, kot so igranje s telefonom, komunikacija s sošolcem ipd. Zato mora učitelj, ki želi doseči učne cilje, dijaka motivirati za določeno temo pred obravnavanjem le-te, razmisliti, kako v razredu vzpodbuditi zanimanje in vzpostaviti okolje, ki bo dijake spodbudilo k aktivnemu poslušanju, predvsem pa k lastnemu udejstvovanju pri pouku.

V sodobnem pouku so se pojavile metode, kot so metode debate, razprave, zaznavanja, občutenja, viharjenja mo-

žganov (brainstorming), metoda dela s slikami, metoda bilance uspeha, diskusije, igranja vlog, študija primera itd.¹

V članku bo predstavljena metoda študija primera. Ta se največkrat uporablja v družboslovnih znanostih, zelo pogosto na področjih, ki so usmerjena v prakso (vzgoja in izobraževanje, menedžment, javna uprava, socialno delo). Študija primera je analiza posamezne zadeve oziroma primera bodisi z namenom odkriti variable, strukture, obrazce interakcij in zakonitosti interakcije med sodelujočimi v problemu (teoretični namen) bodisi z namenom, da bi ocenili uspešnost dela ali napredek v razvoju (praktični namen) (Starman, 2013).

Pogosto se uporablja pri predstavitvi tem, pri katerih so splošna mnenja različna ter so možne različne interpretacije in rešitve nekega primera.² Učitelj je tisti, ki dijake usmerja in jih pripelje do pravilne rešitve. Seveda je pomembno, da izbere primer, ki je dijakom blizu in ga poznajo. Tako lahko k aktivnemu sodelovanju privabi večje število učencev. Prezahtevnost vsebine predstavljenega primera ali njegova neaktualnost lahko hitro povzročita, da učna ura ne bo učinkovita in da se dijaki ne bodo pozitivno odzvali na uporabljeno metodo.

Študij(a) primera je način poučevanja, ki poteka v obratni smeri od klasičnega poučevanja. Pri tradicionalnem frontalnem načinu učitelj navadno najprej predstavi teoretične osnove določene učne vsebine, ki jih potem poskuša povezati s praktičnimi primeri in uporabnostjo v realnem življenju. Pri študiju primera pa dijaki do znanja pridejo skozi lastno raziskovanje primera, ki pa mora biti premišljeno pripravljeno in podprto s strani učitelja, ki je pri tem v mentorski vlogi.

OPIS RAZISKAVE

Omenjena študija se je med drugim izkazala kot zelo učinkovita pri poučevanju dijakov na ekonomski šoli pri predmetu sodobno gospodarstvo. V raziskavi sta sodelovala

1 http://www.cpi.si/files/cpi/userfiles/trajnostnirazvoj/ucne_oblike_in_ucne_metode.pdf, dostopno 7. 12. 2019.

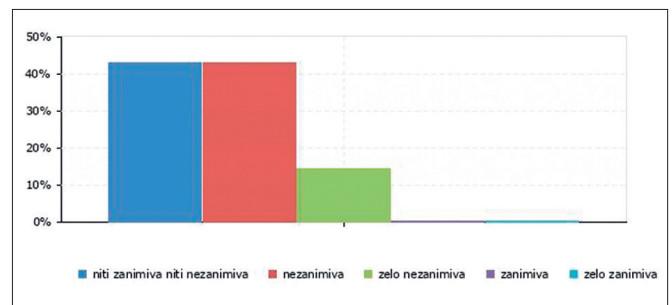
2 http://www.cpi.si/files/cpi/userfiles/trajnostnirazvoj/ucne_oblike_in_ucne_metode.pdf, dostopno 7. 12. 2019.

dva razreda (paralelki) četrtega letnika v izobraževalnem programu ekonomski tehnik. V enem razredu je bila učna ura izvedena po metodi študija primera (skupina 1), pri drugem pa po metodi razlage (skupina 2). Učni cilji, ki smo jih želeli doseči, so bili enaki. Namen je bil preskusiti dva različna pristopa obravnavanja iste učne vsebine, da bi ugotovili, ali uporaba enega ali drugega načina vpliva na zainteresiranost dijakov za aktivno sodelovanje in ali se bo to poznalo pri evalvaciji znanja. Evalvacija je potekala ob koncu šolske ure. V prvem delu evalvacije nas je zanimalo, kakšno je subjektivno mnenje dijakov o zanimivosti in usvojenem znanju. Dijaki obeh skupin so morali po končani učni uri najprej odgovoriti na dve kratki anketni vprašanji (Slike 1, 2, 3, 4). V drugem delu evalvacije so odgovorili še na sedem kratkih vprašanj, s katerimi so pokazali, ali so usvojili osnovne pojme, definicije in elemente odškodninskega prava. Med štirimi možnimi odgovori so izbirali pravi. Čas za odgovore je bil omejen. Tako smo dobili še objektivno povratno informacijo o usvojenem znanju v obeh proučevanih skupinah (Slika 5). Anketni vprašalnik smo pripravili na mobilni spletni aplikaciji, dijaki so prek telefonov odgovarjali na zastavljena vprašanja. Rezultati ankete so prikazani v grafih. Evalvacija je trajala pet minut.

V predstavljenem primeru so dijaki spoznavali pojem odgovornost za škodna ravnanja. Predstavljen je bil primer iz sodne prakse, pri katerem starši učenca odškodninsko tožijo starše drugega učenca za povzročeno škodo. Da bi bila tema bolj zanimiva, je bilo dijakom povedano, da je bila odločitev sodišča na prvi stopnji napačna in da jo je višje sodišče spremenilo. Do škodnega dogodka je prišlo, ko si je dvanajstletnik po končani uri športne vzgoje oblačil majico in je pri tem, ker je ni uspel potegniti čez glavo, vstal ter v tistem trenutku z zadnjim delom glave ali roke zadel v nos sošolca, ki se je prav takrat obrnil proti njemu. Dijaki so ugotavljali, ali je učenca moralo biti znano, da se mora preoblačiti na način, da pri tem ne maha naokoli in da pri nenadnem vstajanju s klopi pazi, da pri tem ne poškoduje sošolca. Pri tem so morali izhajati iz lastnih izkušenj in ugotavljati sposobnost razsojanja v dani situaciji. Ugotovili so, da je razsojanje dvanajstletnika zagotovo drugačno od razsojanja učenca njihove starosti. S tem so ugotovili enega temeljnih pogojev za deliktno sposobnost subjekta. Seveda so nato morali ugotoviti, ali je dvanajstletnik kriv za storjeno dejanje. Z različnimi mnenji so prišli do metode, ki je dala odgovor na zastavljeno vprašanje. Vprašali so se, kako bi v podobni situaciji ravnala oseba podobnih lastnosti, torej dvanajst let star učenec. Zanimivo je, da so prišli do učinkovite metode, ki jo pri presoji odgovornosti povzročitelja škode uporabljajo tudi sodišča. Čeprav je sodišče prve stopnje presodilo, da bi učenca moralo biti znano, da pri preoblačenju ne sme kriliti z rokami, ker lahko z roko zadene sošolca in ga poškoduje, je presenetljivo večina dijakov zagovarjala stališče, da dvanajstletnik ne odgovarja za škodo. Tako smo prišli do pomembnega spoznanja, da so poškodbe velikokrat posledica naključja in da je v tem primeru treba upoštevati načelo »casum sentit dominus«, na podlagi katerega škodo trpi sam poškodovan učenec. Spoznali so krivdno odgovornost, ki nastane kot posledica naklepnega ravnanja ali malomarnosti, zaradi česar je bila kasnejša teoretična predstavitev pojmov iz študije primera lažja, dijaki so aktivno sodelovali in sami poskušali sooblikovati definicije temeljnih pravnih pojmov v odškodninskem pravu.

REZULTATI IN UGOTOVITVE Z RAZLAGO

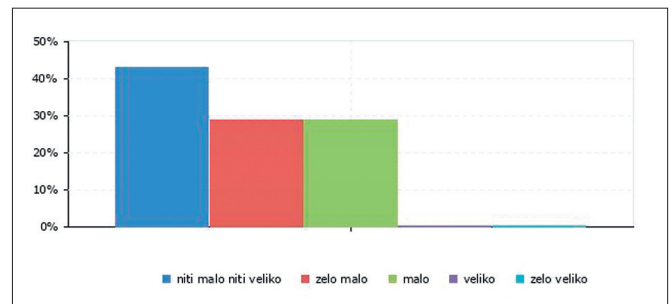
Evalvacija dijakov, katerih učenje je potekalo po omenjeni metodi, je pokazala pomembno razliko pri rezultatu zanimivosti predstavljene teme in usvojenemu znanju pri pouku v primerjavi z rezultati dijakov, ki so sledili predavanju po tradicionalni metodi. Skupina, pri kateri je bila učna ura izvedena po metodi študija primera, je bila nad metodo navdušena, njihova povratna informacija je bila, da so se zelo veliko naučili med poukom, da so bolj motivirani ... Posebej jim je bilo všeč, da so lahko aktivno sodelovali in sami prišli do pomembnih spoznanj, ki so jim omogočila lažje razumevanje teoretičnih osnov. Sliki 1 in 2 prikazujeta odgovore dijakov po končani učni uri s temo Odgovornost za škodna ravnanja, pri kateri je bila uporabljena klasična metoda razlage.

Vir: Anketa.

► SLIKA 1. Ali je bila učna ura zanimiva? (Skupina 2 – metoda razlage)

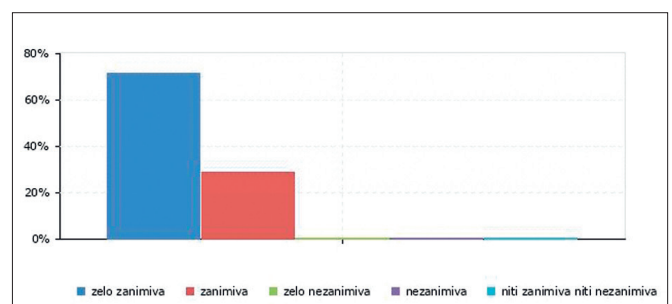
Iz odgovorov dijakov je razvidno, da jim frontalni način poučevanja z uporabo metode razlage ni bil zanimiv. S Slike 2 je razvidno, da je bila večina dijakov prepričana, da se pri pouku ni veliko naučila.

Vir: Anketa.

► SLIKA 2. Ali sem se pri uri veliko naučil? (Skupina 2 – metoda razlage)

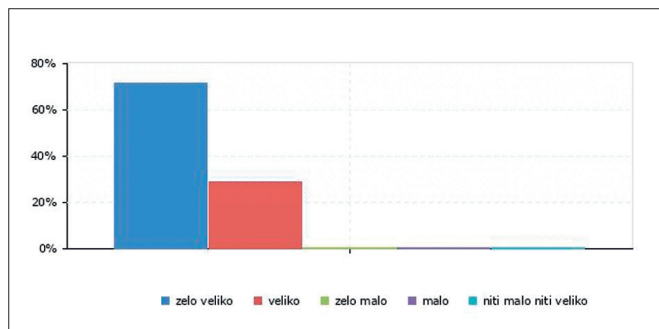
Sliki 3 in 4 prikazujeta odgovore dijakov o zadovoljstvu z učno uro pri uporabljeni metodi študija primera.

Vir: Anketa.

► SLIKA 3. Ali je bila učna ura zanimiva? (Skupina 1 – študija primera)

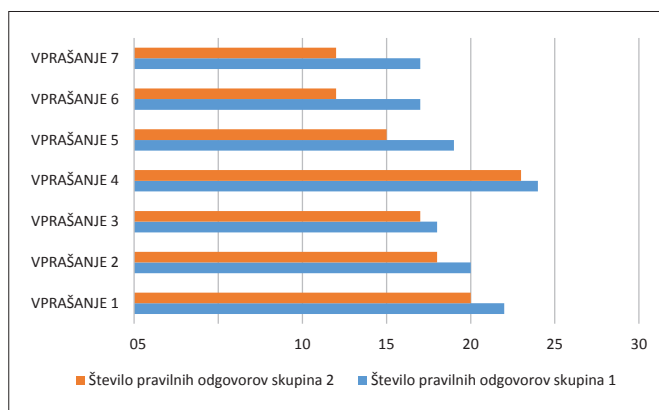
Pri analizi rezultatov ankete dijakov po uporabi učne metode študija primera je bilo ugotovljeno, da je bilo zadovoljstvo dijakov s pripravljeno uro veliko boljše. Večina je menila, da je bila ura zanimiva in da so se veliko naučili.

Vir: Anketa.

- SLIKA 4. Ali sem se pri uri veliko naučil? (Skupina 1 – študija primera)

Slika 5 prikazuje število pravih odgovorov na sedem zastavljenih vprašanj o obravnavani temi odškodninska odgovornost. Dijaki so morali med štirimi možnimi odgovori izbrati pravih. V prvi skupini je odgovarjalo 25 dijakov, v drugi pa 24. Čas za odgovore je bil omejen.

Vir: Anketa.

- SLIKA 5. Število pravih odgovorov (skupina 1 – študija primera, skupina 2 – metoda razlage)

Iz analize rezultatov je razvidno, da se rezultati razlikujejo glede zanimivosti predstavljene teme in usvojenega znanja pri pouku glede na uporabljen metodo. Vzroke je mogoče iskati v motivaciji dijakov. V strokovnih šolah so pogosto dijaki, ki so imeli že na primarnem osnovnošolskem nivoju šolanja slabši učni uspeh in slabše delovne navade. Zato je takšne dijake težje motivirati, da se na uro pripravijo, da ostanejo zbrani in skoncentrirano sledijo pouku. Večjo aktivacijo dijakov je mogoče doseči z vpeljavo bolj dinamičnih učnih metod poučevanja.

V analizi se je pokazalo, da je bil subjektivni občutek dijakov o zanimivosti teme in usvojenem znanju nekoliko drugačen, kot je pokazala kratka evalvacija, pri kateri so dijaki odgovarjali na zastavljena vprašanja na temo odškodninske odgovornosti. Čeprav je imela skupina, pri kateri je bila tema obravnavana po klasični razlagalni metodi, občutek, da so se pri pouku malo naučili, rezultati drugega dela evalvacije niso bili tako slabi. Največje odstopanje pri številu pravih odgovorov prve in druge skupine se je pokazalo pri zadnjih treh vprašanjih, ki so spadala v višjo taksonomsko lestvico znanja in so zahtevala razumevanje

obravnavane teme. Pri tem so pokazali boljše znanje dijakov, ki so temo obravnavali po metodi študija primera.

SKLEP

Pri študiju primera izhajamo iz konkretnega primera, ki naj bi izhajal iz realnega življenja, dijakom naj bi bil blizu in bi ga dobro poznali. Z analizo primera dijaki pridejo do pomembnih spoznanj, ki jim omogočajo lažje razumevanje pogosto zanje manj zanimivih abstraktnih vsebin. Dijaki s pridobljeno izkušnjo lažje procesirajo zahtevne teoretične osnove, ki so zaradi svoje abstraktnosti velikokrat odbijajoče zanje in se jih s težavo lotijo. Učitelji kot strokovnjaki na področju vzgoje in izobraževanja pri poučevanju vse bolj vključujejo nove metode, ki se razlikujejo od tradicionalnih, po katerih je učila generacija učiteljev pred njimi. Zavedati se je treba, da se obnašanje in značilnosti generacije mladostnikov vsako desetletje opazno spremenijo. Tako poznamo generacijo X, Y, Z itd. Generacij učencev, ki so samoumevno spoštovale avtoriteto učitelja in se trudile slediti razlagi učitelja, ni več. Izjemna intenzivnost bombardiranja z informacijami in neprestana vzpodbuda možganskih nevronov mladostnika zahtevata od učitelja, da naredi učne ure dinamične, saj drugače težko vzpostavi ustrezno disciplino in primerno aktiviranost učencev za pouk. In eden od učinkovitih pripomočkov za zanimivejši in bolj dinamičen pouk je prav uporaba sodobnih metod poučevanja, med katerimi se je metoda študija primera med dijaki v programu ekonomski tehnik pri predmetu sodobno gospodarstvo izkazala kot zelo učinkovita.

VIRI IN LITERATURA

Starman, B. (2013). Študija primera kot vrsta kvalitativne raziskave. *Sodobna pedagogika* 1/2013, 66–81.

http://www.cpi.si/files/cpi/userfiles/trajnostnirazvoj/ucne_oblike_in_ucne_meto-de.pdf, dostopno 7.12.2019.